

דף מ'

הגמרא הביאה שנחלקו בשבועת הדינים שתי כסף. לרב התביעה צריכה להיות יותר מכך והכפירה שתי כסף. ולשמואל התביעה צריכה להיות שתי כסף והכפירה אפילו בפרוטה. ומביאה הגמרא, שרבי חייא שנה ברייתא שיש ממנה סיוע לדברי רב. 'סלע לי בידך', 'אין לך בידי אלא סלע חסר שני כסף' חייב. ואם אמר 'חסר מעה', פטור מפני שצריכים שהכפירה עצמה תהיה על שתי כסף, כדברי רב.

לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת מלוה אבל בע"א אפי' טען פרוטה
אמר רב נחמן בר יצחק בשם שמואל⁷²³, לא שנו שצריכים טענת שתי כסף, רק בטענת מלוה והודאת מלוה, בשבועת מודה במקצת. אבל בטענת מלוה ושבועה שעד אחד מחייב את מי שכפר הכל, אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב⁷²⁴. מפני שלומדים שעד אחד מחייב שבועה מהכתוב: "לא יקום עד אחד באיש לְכָל עוֹן וְלְכָל חַטָּאת" לכל עון ולכל חטאת אינו קם, אבל הוא קם לשבועה. ושנינו בברייתא, כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה⁷²⁵. וכמו ששני עדים מחייבים אותו לפרוע שוה פרוטה שהוא ממון, גם עד אחד מחייבו שבועה בפרוטה.

שמואל א' טענו חטים ושעורים והודה באחד מהם חייב וכן אר"י
אמר רב נחמן בשם שמואל, טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן, חייב שבועת מודה במקצת. ורבי יצחק אמר לו 'ישראל', וכן אמר רבי יוחנן. שואלת הגמרא, האם יש ראייה ממה שרבי יצחק אמר לו שרבי יוחנן אמר כדבריו שריש לקיש שהוא 'בר פלוגתא' של רבי יוחנן חולק על דבריו? יש אומרים שריש לקיש שהיה ושתק כשרבי יוחנן אמר שאם טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב⁷²⁶. ויש אומרים שריש לקיש שתה

723 גירסת הגהות מיימוניות: אמר רב יהודה אמר שמואל. וברש"ש כתב שצ"ל אמר רב נחמן אמר שמואל כמו בהמשך וכן הגרסא ברי"ף וברא"ש. הגהות וציונים.

724 תוס' שואלים ממה שאמרו בפ' הכותב שאין נשבעים על כפירת שעבוד קרקעות אפי' בהעדאת עד אחד, ומשום את עד אחד להודאה. ויש לומר ששמואל לטעמו שמחייב לעיל בכפירת פרוטה שכיון שנשבעים על פרוטה מעמידים את הכתוב לשבועה בפרוטה. אבל לא לא מצאנו שנשבע בקרקעות בשום מקום. ולפי זה צ"ל שאין הלכה כשמואל בדבר זה כיון שהדבר תלוי במחלוקת רב ושמואל לעיל. ושם הלכה כרב שר' חייא שנה לסייעו. ועוד דרב פפא שהוא אמורא מאוחר סובר לקמן כרב. תוס'.

725 לאו דוקא, שהרי יש את כפירת שעבוד קרקעות. תוס'.

726 דרכו של ר"ל היתה שכשרבי יוחנן אמר דבר בבית המדרש היה שוהה מלהשיב עד שר"י יגמר לומר את כל

מים כשרבי יוחנן אמר דבר זה ולכן שתק.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, טענו חטין והודה לו בשעורין פטור, ורבן גמליאל מחייב. אבל אם טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהם חייב. ודוחה הגמרא את הראייה ואומרת שהוא הדין שלחכמים פטור אפילו בטענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהם. והמשנה מביאה את המחלוקת בטענו חטים והודה לו בשעורים להודיע את כחו של רבן גמליאל⁷²⁷.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות, בקרקעות וכפר בכלים פטור. הודה במקצת קרקעות פטור⁷²⁸, במקצת כלים חייב⁷²⁹. בכלים וקרקעות פטור, מפני שקרקע אינה בת שבועה. אבל בטענו כלים וכלים בדומה לכלים וקרקעות, משני מינים, והודה באחד וכפר באחד חייב. דוחה הגמרא, שהוא הדין שפטור אפילו בטענו כלים וכלים. והתנא שנה את הדין בטענו כלים וקרקעות להשמיע שאם הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות, מדין גלגול שבועה. ושואלת הגמרא האם התנא בא להשמיע את דין 'זוקקין', שהכלים זוקקים את הקרקעות לשבועה. הרי גלגול שבועה נשנה במשנה במסכת קידושין, שהנכסים שאין להם אחריות זוקקים את הנכסים שיש להן אחריות להשבע עליהם. ואומרת הגמרא שעיקר דין גלגול שבועה נשנה במשנתנו שהיא במסכת שבועות שעוסקת בעיני שבועה. והמשנה במסכת קידושין נשנתה אגב מה ששנינו שם, שהנכסים שאין להם אחריות נקנים עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בלא משיכה. התנא שנה שאף המטלטלין זוקקים את הנכסים שיש להם אחריות לשבועה.

ורבי חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן, ור"ח ב"א א' בשם ר"י טענו חטין ושעורין והודה לו באחת מהן פטור

טעם דבריו, ואח"כ היה חולק עליו, ורבי יצחק יצא מבית המדרש ולא שמע אם נחלק עליו. תוס'.

727 שכתו של רבן גמליאל עדיף שלדברי חכמים הם כח של פטור. תוס'.

728 שאין נשבעים על הקרקעות, ואף הודאתן אינה מביאה לידי שבועה. רש"י.

729 אף על הקרקעות ע"י גלגול.

מהם פטור משבועת מודה במקצת. שואלת הגמרא, הרי רבי יצחק אמר לו 'יִישָׁר', וכן אמר רבי יוחנן? אומרת הגמרא, שיש מחלוקת אמוראים בדברי רבי יוחנן, רבי חייא בר אבא אמר שרבי יוחנן אמר שהוא פטור, ורבי יצחק אמר שרבי יוחנן אמר שהוא חייב. שואלת הגמרא ממה ששנינו, טענו חטין והודה לו בשעורין פטור, ור"ג מחייב. אבל אם טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב? עונה הגמרא, הוא הדין שפטור אפילו כשהודה לו בחטים ושעורים. והתנא שנה את המחלוקת בטענו בחטים והודה בשעורים, להודיע את כחו של רבן גמליאל. שואלת הגמרא ממה ששנינו, טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות, בקרקעות וכפר בכלים פטור. הודה במקצת קרקע פטור⁷³⁰, במקצת כלים חייב. אבל אם טענו כלים וכלים משני מינים, והודה באחד וכפר באחד חייב? עונה הגמרא, הוא הדין שפטור אפילו בכלים וכלים. והתנא שנה את הדין בטענו כלים וקרקעות להשמיע את דין 'זוקקין'. ועיקר הדין נשנה במשנתנו, והמשנה במסכת קידושין נשנתה 'אגב גררא'!

טענו שור והודה בשוה פטור טענו בשניהם
הודה באחד הם דברי אדמון

הקשה רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא ממה ששנינו, טענו שור והודה לו

בשה, שה והודה לו בשור פטור. טענו בשור ושה והודה לו באחד מהן חייב. וכשרבי חייא בר אבא אמר לו שהם דברי רבן גמליאל, אמר לו אם כך מדוע ברישא הוא פטור?! ואמר לו שהם דברי אדמון שאומר שצריך שההודאה תהיה ממין הטענה. ותשובתי אינה דחיה, אלא הוא תלמוד ערוך בפיו של רבי יוחנן, שהדברים הם דברי אדמון⁷³¹. ואדמון מודה שכשטענו שני דברים והודה לו באחד מהם חייב⁷³².

טענו חטים וקדם והודה לו בשעורים
כמערים חייב במתכוון פטור

רב ענן אמר בשם שמואל, מי שהיה לו לטעון על חבירו חטים ושעורים, וטענו חטים ולא הספיק לטענו שעורים, עד שהוא קדם ואמר 'אין לך בידי חטים אבל

730 צריך לאמרו שלא נא' שהטעם שפטור ברישא הוא משום שהוא כטענו חטים והודה לו בשעורים. תוס'.

731 כאן בגמ' לא מפרשים בגמרא במה, אבל בכתובות (דף קח:) מפרשים שנח' בכך. רש"י.

732 תוס' שואלים שרבי חייא בר אבא עצמו מעמיד בכתובות את דברי אדמון כדבריו. וי"ל שרבי חייא בר אבא אמר זאת שם רק משום שלא יהיה קשה על דברי חכמים. אבל אדמון מחייב אפי' אם הודה בכל הקנקנים. שחכ' ואדמון נח' בשני דברים בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהם, וביש בלשון הוה לשון קנקנים. תוס'.

יש לך בידי שעורים'. אם נראה לבית דין שהוא קפץ להודות כדי שלא יטעננו שעורים ויתחייב שבועה, אם התובע אמר לו, יש לי בידך את שניהם הוא חייב שבועת מודה במקצת. ואם הוא בא להשיב לו על טענתו של חטין ולא כקופץ הוא פטור.

ואמר רב ענן בשם שמואל, טענו שתי חטים והודה לו באחת מהן חייב. לפיכך יצאו כלים להכתב בפירוש למה שהן, להתחייב עליהם בכל שהן⁷³³.

רב פפא אמר, טענו כלים ופרוטה והודה בכלים וכפר בפרוטה פטור. הודה בפרוטה וכפר בכלים חייב. ורב פפא סבר בדבר אחד כרב שאמר שצריכים כפירת טענה שתי כסף. ובדבר אחד כשמואל, טענו חטים ושעורים והודה באחת מהן חייב⁷³⁴.

אמר רב נחמן, מה ששנינו שאם אמר מנה לי בידך ואמר לו אין לך בידי פטור, מכל מקום משביעין אותו שבועת 'היסת'⁷³⁵. שואלת הגמרא מהו הטעם, אם מפני שחזקה שאין אדם תובע אלא אם כן יש לו עליו, אדרבה חזקה שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו⁷³⁶? אלא הטעם מפני שהוא משתמט, שאין לו מעות לשלם והוא אומר בלבו, אכפור עכשיו ואדחה את התשלום עד שיהיו לי מעות ואפרענו⁷³⁷. ויש ראייה שאומרים 'אישתמוטי קמישתמיט' ממה שרב אידי בר אבין אמר בשם רב חסדא שהכופר במלוה⁷³⁸ כשר לעדות, והכופר בפקדון פסול לעדות. הכופר במלוה אינו חשוד על ממון מפני שמלוה להוצאה ניתנה ואין לו מה לפרוע, והוא משתמט ממנו לפי שעה. הכופר בפקדון פסול לעדות ואפילו לא נשבע לשקר, שמשעה

ר"נ אמר משביעין אותו שבועת היסט

733 שהיה צריך לכתוב "כי יתן איש אל רעהו כספים לשמור" והיינו אומרים מה כספים שנים ודבר חשוב אף כל שנים ודבר חשוב. אלא כתבו כלים לומר שהם דבר חשוב ולא צריכים שיהיו שווים שתי כסף. רש"י.

734 וכן הלכה ואע"ג שקי"ל כרבי יוחנן לגבי שמואל מפני שגם לרבי יוחנן נמי חייב לפי אמורא אחד. ועוד שקי"ל כרב נחמן בדיני, ועוד שר"פ שהוא בתראה סבר כשמואל וכן פר"ח וכן עיקר. ולא כמו שפסק ר"ח בכתובות (דף קח:) כרבי חייא בר אבא. תוס'.

735 'היסת' הוא לשון שומא ששמו חכמים עליו שבועה, כמו "אם ה' הסייתך ב'". רש"י.

736 אין להקשות ממה שא' מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז כו'. מפני שאע"ג שגם כופר הכל הוא משתמט מ"מ אין לו כל כך פנים לכפור הכל כמו לכפור במקצת, ואין לו מיגו. תוס'.

737 תימה שבפ"ק דב"מ א' אלא הא דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסט נימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא. ומדוע לא תירצו אשתמוטי קא משתמיט כמו שתירצו שם אדלעיל. וי"ל משום שהקשו קושיות רבות שאי אפ' לתרץ אותם בכך. תוס'.

738 ובאו עדים והוא לא נשבע. רש"י.

